

Basisinspectiemodule

Arbeidstijdenwet Arbeid door jeugdigen en kinderen

*Deze **BasisInspectieModule** (BIM) is opgesteld aan de hand van de stand van de wetenschap en is geschreven voor intern gebruik door de InspectieSZW. Verder is de in deze BIM beschreven werkwijze algemeen omschreven. Inspecteurs kunnen op grond van de aangetroffen situatie in een bedrijf afwijken van de hier beschreven werkwijze.*

Basis Inspectiemodule: Arbeidstijdenwet (ATW); Arbeid door jeugdigen en kinderen

Toepassingsgebied:

Deze basis-inspectiemodule (BIM) is toepasbaar op (stage en reguliere) arbeid van kinderen en jeugdigen en bestaat uit 3 submodules:

- **Submodule A** geldt voor reguliere arbeid in bedrijven en instellingen: (bij-)banen en vakantiewerk van jeugdigen/kinderen;
- **Submodule B** geldt voor stages of praktijkonderwijs door jeugdigen/kinderen in bedrijven en instellingen, naast en in samenhang met het onderwijs. De normen voor werkzaamheden die tijdens (aan de voorwaarden voldoende) stage of praktijkonderwijs worden verricht, wijken af van de normen voor reguliere arbeid door kinderen of jeugdigen.
- **Submodule C** geldt voor kinderen tot en met 12 jaar die artistieke arbeid verrichten, de zogenaamde kunstkinderen.

Kind	: persoon beneden de 16 jaar	(ATW)
Jeugdige	: persoon van 16 of 17 jaar	(ATW)
Jeugdige	: persoon beneden de 18 jaar	(Arbobesluit)

Omdat jeugdigen en kinderen fysiek en geestelijk nog in ontwikkeling zijn en daardoor meer kans hebben op een bedrijfsongeval worden, afhankelijk van de leeftijd, voorwaarden gesteld aan: het soort werk, de werkomgeving, het werktempo, de mate van voorlichting, onderricht en toezicht en arbeids- en rusttijden waarin wordt gewerkt.

Aan de hand van deze inspectiemodule kan de inspecteur vaststellen onder welke submodule (A, B of C) arbeid van jeugdigen en kinderen moet worden geplaatst, op welke normen moet worden geïnspecteerd en hoe daarop wordt gehandhaafd.

De voorwaarden voor arbeid door jeugdigen en kinderen zijn opgenomen in:

- De Arbeidstijdenwet (ATW): het verbod op kinderarbeid
- Het Arbeidstijdenbesluit (ATB): de uitzonderingen
- De Nadere Regeling Kinderarbeid (NRK): invulling van toegestane kinderarbeid
- De Arbowet en het Arbobesluit: beschrijving van verboden- en risicovolle werkzaamheden

Ontwikkeld door:

Expertisecentrum, Vakgroep MACAO (Medisch Adviseurs, Certificatie, Arbeid & Organisatie), 2016

Datum goedkeuring en geldigheidsduur:

Datum goedkeuring MT Arbo: 7 maart 2017

Deze basis-inspectiemodule is geldig totdat wijzigingen in de regelgeving of stand van de wetenschap bijstelling noodzakelijk maken.

Vereist kennisniveau en training:

Voor het kunnen uitvoeren van een inspectie en het toepassen van de module is een kennisniveau vereist dat overeenkomt met de eindtermen uit de Arbo-opleiding:

- Arbo-opleiding, module B01 (Arbeids- en rusttijden)
- Arbo-opleiding, module B05 (ATW Jongeren).

Naslagwerken:

In de Kennisbank Arbo in DIWI onder het onderwerp Arbeidstijden: Kennisbank Arbeidstijden zijn alle relevante naslagwerken ter zake te vinden.

Bepalen van relevante submodule

Werken er jongeren beneden de 18 jaar in het bedrijf of de instelling?

Nee : einde module

Ja : betreft het reguliere werkzaamheden zoals een (bij)baan of vakantiewerk?

Ja : volg **submodule A** van deze inspectiemodule

Nee : betreffende werkzaamheden een stage, of praktijkonderwijs met een partiële vrijstelling van de leerplicht (praktijkleerlingen), naast en in samenhang met het onderwijs?

Ja : volg **submodule B** van deze inspectiemodule

Nee : betreffende werkzaamheden artistieke arbeid door kinderen ("kunstkinderen")?

Ja : volg **submodule C** van deze inspectiemodule

Nee : einde module

Wettelijke grondslag

De submodules zijn gebaseerd op de volgende artikelen:

- Arbeidstijdenwet: hoofdstuk 1 (artikel 1:1 en 1:2; begrippen kind, jeugdige en arbeid), hoofdstuk 3 (verbod op kinderarbeid); artikel 4:3 (registratie); artikel 4:4 (arbeid in verband met onderwijs), hoofdstuk 5 (arbeids- en rusttijden).
- Nadere regeling kinderarbeid
- Arbeidsomstandighedenwet: hoofdstuk 2 (arbeidsomstandighedenbeleid)
- Arbeidsomstandighedenbesluit: artikel 1.36 (nadere voorschriften Ri&E); artikel 1.37 (deskundig toezicht) en de artikelen 3.46; 4.105; 4.106; 6.27; 7.39 en 9.36.
- Bestuurlijke boete: Arbeidsomstandighedenwet, hoofdstuk 7, Arbeidstijdenwet, hoofdstuk 10, beleidsregels Arbeidsomstandighedenwet en Arbeidsomstandighedenbesluit, beleidsregel boeteoplegging Arbeidstijdenwet en Arbeidstijdenbesluit 2013
- Beleidsregel inzake ontheffing verbod van kinderarbeid 2016

Algemeen inspectieproces en inhoud boeterapport

1. Zie voor de algemene werkwijze/handhaving bij een inspectie ATW de Werkinstructie ATW Handhavingsbeleid.
2. Stel het aantal in dienst zijnde werknemers vast (uitzendkrachten en stagiair(e)s tellen mee). De inspectie wordt gericht op kinderen en jeugdigen indien daar aanleiding toe is (actief, reactief of heterdaad constateren). Check tijdens de inspectie of en zo ja hoeveel, kinderen en jeugdigen op het moment van inspectie aan het werk zijn en welke werkzaamheden ze verrichten.
3. Bepaal of de uitgevoerde werkzaamheden vallen onder de werking van submodule A, B of C van deze BIM (dus reguliere-, stage- of kunstkinderarbeid betreffen) en of deze werkzaamheden onder de toepasselijke submodule toegestane werkzaamheden zijn. Check hoe het toezicht is georganiseerd.
4. Hou bij het horen van kinderen/jeugdigen rekening met het in 5.10 van de Werkinstructie ATW Handhavingsbeleid gestelde, samengevat: diegene die het ouderlijk gezag of de voogdij uitoefent of in wiens huishouding het betreffende kind is opgenomen, wordt uitgenodigd om het verhoor bij te wonen, mits dit geen problemen oplevert in het kader van het onderzoek. Zij worden verzocht zich te onthouden van commentaar bij het horen van de getuige. Wanneer de ouders/voogd het verhoor hebben bijgewoond, ondertekenen zij mede de verklaring. Deze ondertekening betreft dan niet de waarheidsclausule (dus niet dat zij verklaren dat de waarheid is gezegd), maar een verklaring dat het verhoor in hun aanwezigheid is afgenomen.
5. Controleer of de kinderen/jeugdigen in de arbeidstijdenregistratie zijn opgenomen. De controleperiode moet vooraf gaan aan de inspectiedatum en moet binnen de bewaartermijn van 52 weken liggen.
6. Vraag voor een controleperiode van 4 weken de arbeidstijdenregistratie van 6 weken op. Deze periode begint altijd op zondag 0.00 uur en loopt tot en met zaterdag 24.00 uur. De controleperiode beperkt zich bij een eerste inspectie of herinspectie tot 4 aaneengesloten weken. Deze periode van 4 weken kan op moment van inspectie, vanwege de maximale wettelijke bewaartermijn, niet verder terugliggen dan 52 weken.
7. Bij het constateren op heterdaad van overtreding directe boetefeiten wordt alleen de heterdaadsituatie in het boeterapport opgenomen. In die situatie wordt dus van de arbeidstijdenregistratie geen periode van 4 weken opgevraagd.

8. Voor kunstkinderen geldt een andere aanpak: in het geval van artistieke arbeid door kinderen tot en met 12 jaar (zie submodule C) worden alle werknemers/kinderen ter zake waarvan één of meer overtredingen is/zijn vastgesteld in het boeterapport opgenomen. Hierbij wordt geen vaste periode van 6 weken (zie onder 6 hiervoor) arbeidstijdenregistratie opgevraagd maar wordt de periode van de betreffende productie of verleende ontheffing als uitgangspunt in het boeterapport genomen.

Het aantal kinderen en jeugdigen dat wordt opgenomen in een eventueel boeterapport is gelimiteerd en afhankelijk van bedrijfsgrootte (zie uitzondering artistieke arbeid door kinderen hiervoor onder punt 8). Voor reguliere arbeid & stages (submodules A en B):

<10 werknemers:	max 3 kinderen/jeugdigen in BR	6 kinderen/jeugdigen opvragen
10-49 werknemers:	max 6 kinderen/jeugdigen in BR	12 kinderen/jeugdigen opvragen
50-99 werknemers:	max 9 kinderen/jeugdigen in BR	18 kinderen/jeugdigen opvragen
>100 werknemers:	max 12 kinderen/jeugdigen in BR	24 kinderen/jeugdigen opvragen

Deze BIM is toepasbaar in situaties waarin kinderen/jeugdigen arbeid verrichten. Uitgangspunt is in deze BIM dus dat in eventuele boeterapporten slechts kinderen/jeugdigen zijn opgenomen. Bij tijdens een inspectie geconstateerde overtredingen van de ATW die voor zowel volwassenen als kinderen/jeugdigen direct beboetbaar zijn, wordt in overleg met de arbeidstijdenspecialisten van de vakgroep MACAO van het EC maatwerk toegepast.

Inspectievragen met toelichting

Onder reguliere werkzaamheden wordt verstaan: banen, bijbanen en vakantiewerk.

1. In welke leeftijdscategorie vallen de werkzame jongeren (jeugdigen en kinderen)?

- 12 jaar en jonger;
- 13 en 14 jaar;
- 15 jaar;
- 16 en 17 jaar

2. Zijn de werkzaamheden in deze leeftijdscategorie toegestaan?

Toelichting toegestane werkzaamheden:

In het verbod op kinderarbeid in artikel 3:2 van de ARTW is vastgelegd dat kinderen beneden de 16 jaar *in principe* niet mogen werken. Op dit verbod is een aantal uitzonderingen gemaakt, zoals voor het lopen van stage (zie submodule B), uitvoeren van taakstraffen en niet-industriële (hulp)arbeid van lichte aard. In de Nadere Regeling Kinderarbeid (NRK) is dit uitgewerkt. Onder deze vraag 2 gaat dus om werksoorten, waar het onder vraag 3 in deze submodule over arbeids- en rusttijden gaat.

Tabel al dan niet toegestane werkzaamheden:

In de tabel op de volgende pagina staat vermeld welke soorten arbeid voor welke leeftijdscategorie *in principe* zijn toegestaan. In de EC infokaart Arbeid door kinderen en jeugdigen (werksoorten) worden diverse werkzaamheden in verschillende branches toegelicht en wordt verduidelijkt waarom deze wel of niet voor die leeftijdscategorie zijn toegestaan. Ter info: werken op hoogte/werken met valgevaar is niet gedefinieerd als verboden arbeid (zie voornoemde EC infokaart). Deze arbeid (werken op hoogte/met valgevaar) wordt vanwege de risico's niet aangemerkt als "niet-industriële arbeid van lichte aard." Om die reden is werken op hoogte/met valgevaar als reguliere arbeid (submodule A) niet toegestaan voor kinderen. Voor stages geldt een ander regime (submodule B: zie schema pagina 10).

Leeftijdscategorie	Niet-industriële hulp arbeid van lichte aard ⁴	Niet-industriële arbeid van lichte aard ⁵	Arbeid waaraan bijzondere eisen worden gesteld ⁶ (-risicovolle- werkzaamheden)
12 jaar of jonger	niet toegestaan ¹	niet toegestaan	niet toegestaan
13 of 14 jaar	toegestaan ²	niet toegestaan	niet toegestaan
15 jaar	toegestaan	toegestaan ³	niet toegestaan
16 of 17 jaar	toegestaan	Toegestaan	deskundig toezicht

1: Uitzondering taakstraf (vanaf 12 jaar);

2: Op schooldagen is de toegestane arbeid beperkt tot "klusjes in en rond het huis": oppassen, het wassen van auto's, helpen bij het verspreiden van folders en huis-aan-huisbladen, helpen op een kinderboerderij; *tenzij* de jongere, als eigen kind, toegestane arbeid verricht in de landbouw of in een winkel die met het woonhuis één geheel vormt; op niet-schooldagen mag dus niet-industriële hulparbeid van lichte aard worden verricht, als bedoeld onder punt 4 hieronder (zie ook punt 12.3 van de EC infokaart Arbeid door kinderen en jeugdigen (werksoorten)).

3: Waaronder het bezorgen van ochtendkranten;

4: Niet-industriële hulp-arbeid van lichte aard:
Niet-industriële hulp-arbeid van lichte aard die bestaat uit het verlenen van hand- en spandiensten, waarbij geen sprake is van zelfstandige productiearbeid en waarbij nadrukkelijk toezicht wordt gehouden. Er moet dus een toezichthouder aanwezig zijn in de directe nabijheid.

5: Niet-industriële arbeid van lichte aard:
Arbeid van lichte aard die niet wordt verricht met of aan mechanische arbeidsmiddelen waaraan onacceptabele veiligheidsrisico's voor een kind of zijn omgeving zijn verbonden. Onacceptabele veiligheidsrisico's zijn in ieder geval aanwezig bij werkzaamheden waarbij brand-, elektrocutie, knel-, plet- snij- of valgevaar bestaat of waarbij op grond van artikel 1.37 van het Arbobesluit bijzondere vereisten zijn gesteld.

6: Arbeid waaraan bijzondere eisen worden gesteld:
De werkzaamheden zoals bedoeld in de artikelen 1.37, 3.46, 4.106, 7.39 en 9.36 van het Arbobesluit. Deze zijn alleen toegestaan onder deskundig toezicht, wanneer daarmee de (specifieke) gevaren voorkomen worden. Nadere toelichting hierop is te vinden in de EC-infokaart Arbeid door kinderen en jeugdigen (werksoorten): EC infokaart Arbeid door kinderen en jeugdigen (werksoorten).

3. Worden de arbeids- en rusttijden in acht genomen?

Normen jongeren beneden de 16 jaar (kinderen): EC infokaart kinderarbeid, arbeids- en rusttijden.

Normen jongeren van 16 en 17 jaar (jeugdigen): Overzicht arbeids- en rusttijden jeugdigen.

In de wetgeving is opgenomen hoeveel uren op schooldagen door kinderen c.q. jeugdigen mag worden gewerkt.

Voor jongeren van 16 en 17 jaar (jeugdigen) geldt: schooltijd is arbeidstijd. De werkgever moet dus rekening houden met schooltijden van jeugdigen. Dit kan in beeld komen door middel van door de inspecteur te stellen voorbeeldvragen als:

- Hoe houdt u rekening met schooltijden van 16-/17-jarigen?
- Ik zie hier een 16-jarige die op een schooldag 5 uur heeft gewerkt. Hoe weet u dat hij die dag niet meer dan 4 uur naar school is geweest?
- Deze scholier van 17 werkt tot 23.00 u. Zij mag dan de volgende niet eerder dan om 11.00 u op school zijn. Hoe weet u of zij om 11.00 u pas op school is?

Voor jongeren onder de 16 jaar (kinderen) geldt dit in het kader van reguliere arbeid (submodule A) niet: er is voor kinderen geen gelijkstelling van school- met arbeidstijd.

Voor kinderen die beroepsstage lopen of praktijkleerling zijn worden arbeids- en schooltijden weer wel gelijkgesteld (3:1 NRK; zie alinea over Beroepsstage/praktijkleerlingen op pagina 11 submodule B).

4. Wordt door de werkgever invulling gegeven aan de (algemene) verplichtingen?

A. IS ER EEN DEEL-RI&E JONGERE WERKNEMERS?

Wanneer er in een bedrijf of instelling jongeren beneden de 18 jaar werkzaam zijn dan moet de werkgever, voorafgaand aan het werk, in zijn RI&E aandacht besteden aan de punten die genoemd staan in [artikel 1.36 van het Arbeidsomstandighedenbesluit](#). Op basis daarvan stelt de werkgever vast of er specifieke gevaren voor jongeren aanwezig zijn, welke maatregelen hij zo nodig moet treffen en of (en zo ja onder welke voorwaarden) de werkzaamheden voor die leeftijdscategorie zijn toegestaan. De werkgever moet de wettelijke vertegenwoordiger(s) van kinderen (onder de 16 jaar) inlichten over eventuele arbeidsrisico's en de maatregelen die genomen zijn om deze risico's te voorkomen of te beperken.

B. IS ER DOELTREFFEND VOORLICHTING & ONDERRICHT GEGEVEN?

De werkgever moet de jongeren voorafgaand aan het werk voorlichting en onderricht geven over de risico's van het werk en de maatregelen gericht op het voorkomen of beperken van de risico's. Hij/zij moet daarbij rekening houden met de beperkte werkervaring en de onvoltooide lichamelijke en geestelijke ontwikkeling (artikel 8 lid 5 Arbowet). Dit kan tot gevolg hebben dat:

- de voorlichting uitgebreider is dan voor werknemers met meer werkervaring;
- het taalgebruik aangepast moet worden (vermijden van bedrijfs- of vaktermen);
- het tempo (dosering) wat lager ligt.

Tot slot is het belangrijk dat de werkgever door het stellen van vragen en het observeren van het gedrag de jongere controleert of de informatie ook daadwerkelijk is begrepen. De voorlichting moet worden herhaald als de werksituatie verandert of als blijkt dat deze onvoldoende is begrepen.

C. IS ER DESKUNDIG TOEZICHT?

De werkgever moet wanneer er jongeren beneden de 18 jaar in een bedrijf werkzaam zijn *adequaat* deskundig toezicht ([Artikel 1.37 Arbobesluit](#)) uitoefenen op de werkzaamheden, de werkplek en het gedrag van de jongere. Toezicht is maatwerk en hangt, naast de mate van gevaar in het werk, af van leeftijd, kennis en ervaring van de jongere. Het toezicht is intensiever naarmate de jongere jonger is of de werksituatie dit verlangt, zoals de eerste keer een handeling verrichten. Wanneer gevaren in het werk met deskundig toezicht niet kunnen worden weggenomen dan zijn deze werkzaamheden niet toegestaan. De Nota van Toelichting geeft enkele algemene richtlijnen:

De toezichthouder, een persoon van 18 jaar of ouder, moet:

- bij het toekennen van de werkzaamheden rekening houden met de persoonlijke eigenschappen van de jonge werknemer;
- zich ervan overtuigen dat voorafgaand aan het werk adequate voorlichting en onderricht is gegeven;
- regelmatig de werkplek beoordelen en verifiëren of de gegeven voorlichting en instructie voldoende is overgekomen;
- zich ervan overtuigen dat de nodige beschermingsmiddelen aanwezig zijn en dat deze op de juiste manier worden gebruikt of toegepast;
- aanwezig zijn in de nabijheid van de werkplek of direct oproepbaar zijn;
- kunnen ingrijpen in het productieproces.

Een werkgever moet goede afspraken maken over (het waarborgen van) deskundig toezicht en dit bij voorkeur schriftelijk vastleggen.

Handhaving

Zie voor handhaving onder submodule B, pagina 13/14 en voor feitnummers en handhavinginstrumenten pagina 19 en verder van deze BIM.

Submodule B: Stages of praktijkonderwijs door jeugdigen/kinderen in bedrijven en instellingen, naast en in samenhang met het onderwijs

Inspectievragen met toelichting

Deze submodule is toepasbaar op leerlingen beneden de 18 jaar die stage lopen of met een partiële vrijstelling van de leerplicht praktijkonderwijs volgen (verder te noemen: praktijkleerlingen), in bedrijven en instellingen naast en in samenhang met het onderwijs.

De in deze submodule B omschreven wettelijke bepalingen voor stages/praktijkonderwijs zijn een verruiming van de bepalingen voor reguliere arbeid door kinderen/jeugdigen, die in submodule A staan omschreven. Achterliggende algemene gedachte is dat leerlingen/stagiair(e)s de mogelijkheid moeten hebben om -onder voorwaarden- werkzaamheden te verrichten die samenhangen met een toekomstig beroep waarvoor zij worden opgeleid.

De partiële leerplicht: jongeren die met hun werkgever een overeenkomst voor beroepspraktijkvorming hebben gesloten, hebben partiële leerplicht waarbij tenminste één dag per week onderwijs gevolgd moet worden. Deze jongeren moeten een op hun dagelijks werk aansluitende wettelijk erkende opleiding volgen. Partieel leerplichtige jongeren zonder leerwerkovereenkomst moeten ten minste twee dagen per week onderwijs volgen in een onderwijsinstelling.

Hier speelt het volgende onderscheid in werksoorten een rol (beide vallen onder de reikwijdte van deze submodule B):

Bij BBL (Beroepsbegeleidende Leerweg; het vroegere "Leerwezen") zijn leerlingen primair werknemer van een bedrijf waarbinnen zij worden opgeleid. Zij gaan daarnaast gemiddeld 1 dag per week naar school.

Bij BOL (Beroepsopleidende Leerweg) zijn leerlingen vooral op school en lopen zij stages in leerbedrijven.

Leerlingen mogen:

- Vanaf 13 jaar buiten de onderwijsinstelling invulling geven aan een maatschappelijke stage.
- Vanaf 14 jaar leer- en werkervaring opdoen in een bedrijf of instelling en daarbij zo nodig machines en gereedschappen gebruiken.

1. Lopen er leerlingen stage binnen het bedrijf of de instelling?

Nee : einde submodule/inspectie of ga naar submodule A of submodule C

Ja : in welke leeftijdscategorie vallen de stagiair(e)s?

- 13, 14 of 15 jaar; zie voor toegestane stages/werkzaamheden tabel pagina 10.
- 16 of 17 jaar; zie voor toegestane stages/werkzaamheden tabel pagina 10.

2. Zijn de werkzaamheden van de leerlingen toegestaan?

In de Arbeidstijdenwet is in artikel 3:2 het verbod op kinderarbeid opgenomen. Uitzonderingen daarop zijn onder meer de maatschappelijke stage en de beroepsstage/vervangende leerplicht, zie paragraaf 3 NRK. Deze worden hieronder nader toegelicht.

Toelichting voorwaarden toegestane werkzaamheden:

- Stageovereenkomst (zie verdere toelichting onder Beoordelen risico's aan de hand van de maatregelen: pagina 12, punt 5 van deze BIM) de NRK stelt dat voor aanvang van de stage een stage-overeenkomst gesloten moet zijn volgens artikel 35 Inrichtingsbesluit W.V.O.
 - Zonder gesloten stageovereenkomst worden als uitgangspunt werkzaamheden beoordeeld volgens de bepalingen van paragraaf 4 of 5 van de NRK (reguliere arbeid en dus is er minder toegestaan). Wel onderzoekt de inspecteur of er toestemming van school en ouders (verantwoordelijke personen) is om stage te lopen; de inspecteur neemt deze bevindingen ter beoordeling door BDI in zijn boeterapport op indien gehandhaafd wordt op grond van artikel 3:2 ATW. Bij zaken waarbij niet duidelijk is of de stageovereenkomst aanwezig is of voldoet aan de eisen kan de specialist van de vakgroep CA&O worden ingeschakeld.
- Maatschappelijke stage (uitgewerkt in artikel 3:2 t/m 3:5 Nadere Regeling Kinderarbeid):
 - Kinderen vanaf 13 jaar (**13 en 14 jaar**) mogen in dit kader, *anders dan in een bijbaan*, op schooldagen niet-industriële arbeid van lichte aard verrichten. Dat mag ook op zondag als dat uit de aard van de stage voortvloeit.
 - Voor 15-jarigen zijn er bij de maatschappelijke stage geen verschillen met wat hen normaal in een vakantie- of bijbaan is toegestaan (zie module A).

- Beroepsstage/vervangende leerplicht (uitgewerkt in artikel 3:1 Nadere Regeling Kinderarbeid):
Kinderen van 14 jaar of ouder mogen in dit kader arbeid van lichte aard, naast en in samenhang met het onderwijs verrichten. Dit zijn de beroepsstage en vervangende leerplicht.
 - Dit houdt in dat praktijkleerlingen van **14 en 15 jaar**, *anders dan in een bij- of vakantiebaan*, werkzaamheden mogen verrichten in een industriële omgeving en zo nodig met machines mogen werken. Het leerelement moet daarbij voorop staan en niet het productie-element. Daarnaast worden zwaardere eisen aan het toezicht gesteld. Praktijkleerlingen moeten ervaring op kunnen doen en daarvoor gereedschappen en machines leren gebruiken; de toegestane werkzaamheden mogen echter geen gevaar opleveren of schadelijk zijn voor de gezondheid en lichamelijke/geestelijke ontwikkeling van de stagiair(e). Door het uitvoeren van de algemene verplichtingen bij arbeid door jongeren onder 18 jaar: deel-RI&E jongeren (1.36 Arbobesluit) en adequaat deskundig toezicht (1.37 Arbobesluit) moeten risico's in beeld worden gebracht en voorkomen. Elementen als de deel-RI&E jongeren, voorlichting, onderricht en toezicht (artt. 1.36 en 1.37 Arbobesluit) worden in de beoordeling van de vraag of arbeid is toegestaan meegenomen. Het enkele ontbreken van de deel-RIE jongeren betekent niet dat de arbeid niet is toegestaan.
 - o Bij arbeidsongevallen met blijvend letsel of ziekenhuisopname van deze categorie praktijkleerlingen moet worden bepaald of de werkzaamheden voorafgaand aan het ongeval zouden zijn aangemerkt als arbeid van lichte aard.
Als de arbeid als zodanig wordt aangemerkt, dan is de arbeid als uitgangspunt toegestaan; let op: er kunnen dan wel overtredingen uit de Arbowetgeving worden geconstateerd, maar een dergelijk ongeval wordt dan bestuursrechtelijk afgehandeld.
Als de arbeid niet als arbeid van lichte aard wordt aangemerkt dan is sprake van niet-toegestane arbeid door 14/15-jarigen en is er een vermoeden van een strafbaar feit op grond van artikel 11:3 ATW; hetgeen dus alleen strafrechtelijk kan worden afgedaan (op basis van artikel 11:3 in samenhang met artikel 10:6 ATW). De bevindingen worden dan voorgelegd aan de Officier van Justitie. Zie verder handboek ongevalsonderzoek.
 - o Criteria op grond waarvan wordt bepaald of arbeid al dan niet gevaar oplevert of schadelijk is voor de gezondheid en dus als arbeid van lichte aard kan worden aangemerkt:
 - Arbeid waarbij de bepalingen in artikel 1:1 lid 2 NRK (met uitzondering van sub g) van toepassing zijn, is geen arbeid van lichte aard;
 - Feitelijk uitgevoerde werkzaamheden zijn het uitgangspunt. Dat betekent dat als een machine die door de stagiair wordt bediend veilig is uitgevoerd, maar onveilig wordt gebruikt (kap omhoog, onjuist gebruik etc.) er toch sprake is van arbeid die gevaar oplevert (en dus niet als arbeid van lichte aard kan worden beschouwd).
- Leerlingen van **16 en 17 jaar** mogen, op verboden en risicovolle werkzaamheden na, in principe alle soorten werkzaamheden verrichten. Risicovolle werkzaamheden mogen alleen verricht worden onder adequaat deskundig toezicht waarmee de gevaren worden voorkomen. Wanneer dit toezicht in de praktijk niet is georganiseerd kan daardoor sprake zijn van verboden arbeid.
- Overige:
Er komen ook andere vormen van stages voor: snuffel-, arbeidsoriënterende-, beroepsvoorbereidende stages. Wanneer een leerling tijdens zo'n stage arbeid verricht in een bedrijf moet dit in overeenstemming zijn met de Arbeidstijdenwet. De (ruimere) normen voor maatschappelijke- en beroepsstages zijn dus niet van toepassing. Een leerling van **12 jaar of jonger** mag dus in een bedrijf tijdens zo'n stage geen arbeid verrichten (verbod op kinderarbeid).

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van welke arbeid in het kader van stage voor welke leeftijdscategorie *in principe* is toegestaan in bedrijven/instellingen.

Leeftijdscategorie	Niet-industriële arbeid van lichte aard ⁵	Arbeid van lichte aard ⁷	Arbeid waaraan bijzondere eisen worden gesteld ⁶ (-risicovolle-werkzaamheden)
12 jaar of jonger	niet toegestaan	niet toegestaan	niet toegestaan
13, 14 of 15 jaar	maatschappelijke stage	niet toegestaan	niet toegestaan
14 of 15 jaar	beroepsstage	beroepsstage	niet toegestaan
16 of 17 jaar	toegestaan	toegestaan	deskundig toezicht

Zie voor toelichting op bovenstaande de tabel in submodule A, op pagina 6 van deze BIM.

Aanvulling in dit schema:

7: Arbeid van lichte aard:

Werkzaamheden die niet te zwaar zijn, geen gevaar opleveren of niet schadelijk zijn voor de gezondheid. Hieronder wordt toegelicht welke werkzaamheden niet als arbeid van lichte aard worden aangemerkt:

- De bepalingen in artikel 1:1 lid 2 NRK, met uitzondering van sub g zijn niet aan te merken als arbeid van lichte aard. Dit betreft:
- Verboden arbeid en arbeid waaraan bijzondere eisen worden gesteld, zie EC-Infokaart Jongeren-verboden en risicovolle werkzaamheden.
- Arbeid waarbij blootstelling aan psychosociale arbeidsbelasting (PSA) niet kan worden voorkomen of worden beperkt. PSA omvat agressie en geweld, pesten, seksuele intimidatie en werkdruk (stress);
- Het verrichten van kassawerkzaamheden;
- Arbeid waarbij niet in gevarieerde houdingen kan worden gewerkt of lasten van 10 kilogram of meer moeten worden getild of voorwerpen worden verplaatst (duwen of trekken), waarbij meer dan 20 kilogram kracht nodig is;
- Arbeid waarbij permanent persoonlijke beschermingsmiddelen gedragen moeten worden (voor beroepsstages geldt dit niet; zie LET OP onderaan deze pagina);
- Binnen 14 dagen arbeid wordt verricht in/met een gewas waarop gewasbeschermingsmiddelen of biociden zijn toegepast, tenzij uit de toelatingsbeschikking blijkt dat van deze termijn afge- weken kan worden.

Werkzaamheden met intrinsiek veilige mechanische arbeidsmiddelen (alle op de arbeidsplaats gebruikte machines, installaties, apparaten en gereedschappen; art 1 lid 3 onder h Arbowet) zijn toegestaan. Deze arbeidsmiddelen moeten daarnaast veilig worden gebruikt (de aanwezige veiligheidsmaatregelen moeten in de praktijk juist worden gebruikt). Als arbeid door het ontbreken/tekortschieten van adequaat toezicht onveilig wordt, kan deze nog steeds vallen onder "arbeid van lichte aard" en dus niet verboden zijn. In die gevallen wordt separaat gehandhaafd op artikel 1.37 lid 2 Arbobesluit. Dit is een ODB.

LET OP: In het kader van reguliere arbeid door kinderen/jeugdigen (submodule A) is opgenomen dat arbeid waarbij permanent persoonlijke beschermingsmiddelen gedragen moeten worden niet als arbeid van lichte aard wordt beschouwd en dus als reguliere arbeid niet is toegestaan. Deze bepaling is bij stage (dus in submodule B) niet meer van toepassing: arbeid waarbij het dragen van veiligheidsschoenen, -bril, bouwhelm en dergelijke nodig is, vormt dus voor kinderen vanaf 14 jaar geen belemmering bij een beroepsstage (artikel 3:1 lid 4 NRK).

3. Worden arbeids- en rusttijden in acht genomen?

Maatschappelijke stage, 13 & 14 jaar		
	Schoolweek (3:2 NRK)	Vakantieweek (3:3 NRK)
Minimum dagelijkse rust		
• dagelijkse rust	: 14 uur	: 14 uur
• in elk geval tussen	: 19.00 – 07.00 uur	: 19.00 – 07.00 uur
maximum arbeidstijd		
• schooldag	: 2 uur	: nvt
• niet-schooldag	: 7 uur	: 7 uur
• per week	: 12 uur	: 35 uur
• per jaar		: 4 weken, 3 aaneengesloten
Aantal dagen werken per week	: 5	
pauze bij arbeidstijd > 4,5 uur	: ten minste 30 min. aaneengesloten	
zondagsarbeid	: nee, tenzij*	
	zondag werken: zaterdag vrij; 5 maal per 16 weken zondag vrij	
* : Op zondag mag geen arbeid worden verricht, tenzij dit uit de aard van het werk voortvloeit, bijvoorbeeld een kerkdienst. Hiervoor is altijd nadrukkelijke toestemming van de ouders nodig.		

Maatschappelijke stage, 15 jaar		
	Schoolweek (3:4 NRK)	Vakantieweek (3:5 NRK)
Minimum dagelijkse rust		
• dagelijkse rust	: 12 uur	: 12 uur
• in elk geval tussen	: 19.00 – 07.00 uur	: 21.00 – 07.00 uur
maximum arbeidstijd		
• schooldag	: 2 uur	: nvt
• niet-schooldag	: 8 uur	: 8 uur
• per week	: 12 uur	: 40 uur
• per jaar		: 6 weken, 4 aaneengesloten
Aantal dagen werken per week	: 5	
pauze bij arbeidstijd > 4,5 uur	: ten minste 30 min. aaneengesloten	
zondagsarbeid	: nee, tenzij*	
	zondag werken: zaterdag vrij; 5 maal per 16 weken zondag vrij	
* : Op zondag mag geen arbeid worden verricht, tenzij dit uit de aard van het werk voortvloeit, bijvoorbeeld een kerkdienst. Hiervoor is altijd nadrukkelijke toestemming van de ouders nodig.		

Beroepsstage/praktijkleerlingen, 14 & 15 jaar (3:1 NRK)	
Minimum dagelijkse rust	
• dagelijkse rust	: 14 uur
• in elk geval tussen	: 19.00 – 07.00 uur
maximum arbeidstijd	
• per dag	: 7 uur
• per week	: 35 uur
pauze bij arbeidstijd > 4,5 uur	: ten minste 30 min. aaneengesloten
zondagsarbeid	: nee
Bij de vaststelling van de totale arbeidstijd tellen lesuren en/of uren in bij- of vakantiebanen mee.	

Stagiair(e)s, 16 & 17 jaar (ATW hoofdstuk 5)
minimum dagelijkse rust *

• dagelijkse rust	: 12 uur
• in elk geval tussen	: 23.00 – 06.00 uur
• wekelijkse rust	: 36 uur onafgebroken per periode van 7 x 24 uur
maximum arbeidstijd ^{&}	
• per dienst	: 9 uur
• per week	: 45 uur
• per 4 weken	: gemiddeld 40 uur per week (160 uur)
pauze bij arbeidstijd > 4,5 uur	: ten minste 30 min, zo nodig opgesplitst in pauzes van elk 15 minuten
zondagsarbeid	: nee, tenzij* : 13 vrije zondagen per 52 weken, elk ander aantal bij collectieve regeling, individuele toestemming nodig bij minder dan 13 vrije zondagen per jaar.
<p>&: In het Arbeidstijdenbesluit staan voor 16- en 17- jarigen uitzonderingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Brood & banketbakkerij; artikel 5.4:3 - Defensie; artikel 5.6:2 - Continuevaart; artikel 5.5:7 (ArTB-V) <p>*: Op zondag wordt geen arbeid verricht, tenzij:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het bijvoorbeeld in de CAO of in het contract staat en het uit de aard van het werk voortvloeit; - De bedrijfsomstandigheden dit noodzakelijk maken en de werkgever overeenstemming heeft bereikt met het medezeggenschapsorgaan of (bij het ontbreken daarvan) met de belanghebbende medewerkers. 	
<p>Bij de vaststelling van de arbeidstijd per dag, week of 4 weken tellen lesuren en/of uren in bij- of vakantiebanen mee.</p>	

4. Heeft de praktijkleerling in de stageweek ook les of een bij- of vakantiebaan?

Schooltijd is gelijkgesteld aan arbeidstijd. Bij de beroepsstage (14 en 15 jaar) en bij stagiair(e)s van 16 en 17 jaar tellen dus lesuren en/of arbeidsuren in een bij- of vakantiebaan mee bij de vaststelling van de totale arbeidstijd. Bij de lesuren tellen de onderbrekingen mee, in tegenstelling tot de pauzes (≥ 15 min.) van de bij- of vakantiebaan. De week vangt aan op zondag 00.00 uur en eindigt op de daaropvolgende zaterdag om 24.00 uur.

Wanneer een stagiair(e) naast de stage een bij- of vakantiebaan heeft kan het totaal leiden tot overschrijding van de toegestane arbeidsuren per dag/week en/of te weinig dagelijkse/ wekelijkse rust. Beide werkgevers zijn daarvoor verantwoordelijk.

(Voorbeeld: een 17-jarige stagiair(e) die naast een voltijdse stage (08.30-17.00 uur) op zaterdagavond tot 23.00 uur in de horeca werkt. Wanneer de stagiair op maandagmorgen om 8.30 uur met de stage aanvangt, is de wekelijkse onafgebroken rust maar 33,5 uren in plaats van de minimale 36 uren.)

Beoordelen risico's aan de hand van de maatregelen

5. Wordt door de werkgever invulling gegeven aan de randvoorwaarden?

STAGEOVEREENKOMST

Voordat een leerling tot 16 jaar (niet-industriële) arbeid van lichte aard mag verrichten naast en in samenhang met onderwijs moet er een stageovereenkomst gesloten zijn. Voor jongeren met vervangende leerplicht daarnaast een beslissing van burgemeester en wethouders (B&W) waarbij goedkeuring is verleend. De stageovereenkomst moet (mede) ondertekend zijn door de wettelijk vertegenwoordiger(s). De eisen waaraan de [stage-overeenkomst](#) (stageplan) moet voldoen zijn vastgelegd in artikel 35 Inrichtingsbesluit W.V.O.

Aan de hand van een stageovereenkomst of de goedkeuring B&W vervangende leerplicht, of andere documenten en/of verklaringen moet worden vastgesteld of er sprake is van een stage. Alleen wanneer sprake is van een beroeps- c.q. maatschappelijke stage kan er gebruik gemaakt worden van de bepalingen van 3:1 en 3:2 NRK.

Wanneer niet als zodanig wordt vastgesteld dat sprake is van stage, dan wordt de arbeid beoordeeld volgens de bepalingen in §4 of 5 van de NRK (dus submodule A); er kan dan dus sprake zijn van niet toegestane kinderarbeid. Zie voor toegestane werksoorten de EC infokaart Arbeid door kinderen en jeugdigen (werksoorten).

Wanneer wordt vastgesteld dat wel sprake is van een stage dan wordt geïnspecteerd op grond van submodule B van deze BIM.

De stageovereenkomst is in deze submodule B voor leerlingen tot 16 jaar die stage lopen een aanvulling op de algemene randvoorwaarden waar de werkgever bij werkzame jongeren beneden de 18 jaar aan moet voldoen.

De overige randvoorwaarden (die dus opgaan voor alle jongeren beneden de 18 jaar die werkzaam zijn, dus ook stagiair(e)s onder de 16 jaar) staan opgenomen in submodule A, onder punt 4 A, B en C op pagina 7 van deze BIM. Daarnaast wordt hier verwezen.

Handhaving

De overtredingen worden bestuursrechtelijk afgehandeld met uitzondering van:

- arbeidsongevallen van jongeren beneden de 16 jaar, waarbij niet toegestane arbeid is verricht (zie pagina 9 van deze BIM en stroomschema handboek ongevalsonderzoek). Voor de vraag of arbeid al dan niet is toegestaan is het onderscheid tussen reguliere arbeid en stage/vervangende leerplicht van belang; zie tabellen en toelichting van de betreffende submodules);
- de arbeid zoals bedoeld in artikelen 4.105 (gevaarlijke stoffen en biologische agentia) en 6.27 (duikarbeid, niet-ioniserende elektromagnetische straling, lawaai en trillingen) van het Arbobesluit;
- het negeren bevel tot staken van de arbeid (artikel 8:3 ATW).

Deze worden in beginsel strafrechtelijk afgehandeld. Wel kan de Officier van Justitie bepalen (op grond van verschillende redenen) dat bovenstaande overtredingen alsnog bestuursrechtelijk worden afgehandeld.

Overtredingen mogen niet langer blijven voortbestaan of zich kunnen herhalen, de waarschuwings-termijn is daarom "onmiddellijk of 1 dag" (met uitzondering van de deel-RI&E jongeren).

Wanneer er volgens de inspecteur sprake is van het in ernstige mate overtreden van het verbod op kinderarbeid en de werkgever niet meewerkt, dan kan hij bevelen dat de jongere(n) beneden de 16 jaar de arbeid staakt/staken. Het bevel tot staken van de arbeid kan ook worden toegepast wanneer jongeren beneden de 18 jaar arbeid verrichten die in ernstige mate in strijd is met de arbeids- of rusttijdenbepalingen (deze moeten wel beboetbaar of strafbaar zijn gesteld, zie onder Handhaving aan het einde van deze BIM).

Bij de invulling van het begrip "in ernstige mate" speelt onder meer een rol of de betrokkene herhaaldelijk is gewaarschuwd of dat er eerder bijvoorbeeld processen-verbaal of boeterapporten zijn opgemaakt.

Verkort handhavingstraject:

Wanneer tijdens een herinspectie in een bedrijf na een waarschuwing, een eis of een boeteaanzegging geen overtredingen meer worden geconstateerd, ontvangt de werkgever een afhandelingbrief en wordt het interventietraject afgesloten. Nu kan het voorkomen dat bij een nieuwe inspectie in het betreffende bedrijf eenzelfde of soortgelijke overtreding opnieuw wordt geconstateerd. Wanneer dit binnen vijf jaar na dato van de eerdere afhandelingbrief is, dan kan het in te zetten handhavingstraject voor die overtreding met één fase worden ingekort, dat wil onder andere zeggen: het direct aanzeggen van een boete en maatregelen verlangen indien een eerder traject is afgerond na een waarschuwing of een eerste boete. Bij de vraag of er een ATW boeterapport moet worden opgemaakt voor herhaling van een soortgelijke ATW overtreding wordt teruggekeken tot 01-01-2011 (datum waarop het begrip 'soortgelijk' in de ATW regelgeving is verankerd). Ten aanzien van overtredingen van de Arbowetgeving wordt terug gekeken tot 15 mei 2013 (datum waarop de beleidsregel t.a.v. 'overige overtredingen' is aangepast).

Alle overtredingen (dus ook de niet direct beboetbare overtredingen) uit de Nadere Regeling Kinderarbeid (voor kinderen onder de 16 jaar) of de Arbeidstijdenwet of -besluit (voor jeugdigen van 16/17 jaar) worden in die situatie in het boeterapport opgenomen.

Samenloop:

Wanneer sprake is van samenloop (arbeid bij 2 of meer werkgevers, bijvoorbeeld een combinatie van stage en bijbaan) dan is de handhaving van toepassing op alle werkgevers.

Verantwoordelijke persoon:

Direct beboetbare overtredingen ATW, aan wettelijk vertegenwoordigers wordt ook een directe boete opgelegd:

Naast de werkgever, verantwoordelijke persoon zoals genoemd in artikel 3:1 onder a ATW, is ook een ieder, die over een kind jonger dan 16 jaar het ouderlijk gezag of voogdij uitoefent of in wiens huishouding een is kind is opgenomen (verantwoordelijke persoon zoals bedoeld in artikel 3:1 onder b ATW, voortaan te noemen wettelijk vertegenwoordigers) verantwoordelijk gesteld voor naleving van de wettelijke bepalingen. Beiden krijgen een boete aangezegd wanneer sprake is van verboden kinderarbeid of direct beboetbare overtredingen in arbeids- en rusttijdbepalingen of bij herhaling van een overige overtreding.

Bij overtredingen waarvoor aan de werkgever een waarschuwing wordt gegeven ontvangen ook de wettelijk vertegenwoordigers een waarschuwingsbrief. Blijkt bij herinspectie dat de overtreding niet is opgeheven dan zal ook in laatstgenoemd geval tegen de wettelijke vertegenwoordigers een boeterapport worden opgemaakt.

Zie voor feitnummers en handhavingsinstrumenten pagina 19 en verder van deze BIM.

Submodule C: kinderen tot en met 12 jaar die artistieke arbeid verrichten

Deze submodule is toepasbaar op kinderen tot en met 12 jaar die artistieke arbeid verrichten. De handhaving is gebaseerd op de Beleidsregels inzake Ontheffing Verbod van Kinderarbeid (BOVK) 2016.

Inspectievragen met toelichting

In de ATW is een algemeen verbod op kinderarbeid opgenomen¹. Dit is geen absoluut verbod. Voor het meewerken aan allerlei uitvoeringen van culturele, wetenschappelijke, opvoedkundige of artistieke aard, aan modeshows, aan audio-, visuele of audiovisuele opnamen en daarmee vergelijkbare niet-industriële arbeid van lichte aard kan een ontheffing op het verbod van kinderarbeid worden verleend (verder artistieke arbeid)², wanneer een werkgever daartoe een verzoek doet. Na beoordeling verleent de Inspectie SZW wel of geen ontheffing voor het specifieke kind en de specifieke arbeid. Het hebben van een ontheffing voor het specifieke kind/de specifieke kinderen is een vereiste om dat kind/die kinderen arbeid te mogen laten verrichten. De werkgever dient de voorwaarden en voorschriften verbonden aan de beschikking na te leven.

Arbeid wordt omschreven als elke inspanning van geestelijke of lichamelijke aard die door werkgever van werknemer wordt verlangd. Voor kinderen is deze uitgebreid met: de verrichtingen van een kind ter naleving van een overeenkomst³. Daaronder valt alle beschikbaarheid van het kind voor de overeengekomen arbeid. Uit de toelichting volgt dat het om activiteiten moet gaan, waardoor het kind in een commerciële sfeer geraakt. *Activiteiten in de privésfeer worden uitgesloten.*

Alles dat een kind in privésfeer doet valt niet onder de reikwijdte van de Atw zolang er bij deze activiteiten volledige zeggenschap van kind/wettelijk vertegenwoordigers is over wanneer inspanning wordt geleverd en wanneer er wordt uitgerust.

Het begrip overeenkomst is breed gedefinieerd. Ook overeenkomsten, waardoor een ander gebonden is en bij de uitvoering een kind wordt betrokken vallen onder de reikwijdte. Naast arbeid moet er sprake zijn van een werkgever-werknemerrelatie; dit is onder meer het geval wanneer:

- er een (arbeids)overeenkomst gesloten is tussen een producent en het kind (wettelijke vertegenwoordiger);
- er een (arbeids)overeenkomst gesloten is tussen een derde (bijv. castingbureau) en het kind, waarin deze ter beschikking wordt gesteld voor het verrichten van de arbeid. De producent is werkgever in de zin van de wet;
- het kind arbeid verricht onder gezag van de producent, zonder dat daar een (arbeids)overeenkomst aan ten grondslag ligt.

De inspecteur beoordeelt in zijn inspectie een tweetal hoofdzaken:

1. Is er voor alle kinderen een ontheffing voor die specifieke arbeid afgegeven?
2. Voldoet de werkgever aan de voorschriften en voorwaarden zoals omschreven in de beschikking?

Ad 1. Indien er geen ontheffing is afgegeven voor één of meerdere kinderen of wanneer deze kinderen andere arbeid verrichten dan in de ontheffing is opgenomen (= dus ook geen ontheffing) dan is dit direct aanleiding voor het opmaken van een boeterapport.

De volgende inspectievragen kunnen worden gebruikt bij inspectiebezoeken.

A. Artistieke arbeid verricht door kinderen tot 13 jaar?

Tijdens de inspectie wordt er altijd een check gedaan naar kinderen die op het moment van de inspectie aan het werk zijn.

Indien er sprake is van arbeid door een kind van 12 jaar of jonger in het kader van een overeenkomst en er is geen ontheffing aangevraagd dan wordt er een boeterapport opgemaakt voor het niet hebben van een ontheffing ongeacht welke werkzaamheden, welke kinderen, wanneer en waar de arbeid wordt verricht.

¹ Artikel 3:2 lid 1 Atw

² Artikel 3:3 Atw

³ Artikel 1:2 lid 2 Atw

B. Hoe wordt de arbeid georganiseerd?

Met betrekking tot de volgende punten kunnen vragen worden gesteld:

- Beschikt de werkgever over, in de algemene voorwaarden genoemde, documenten? (toestemming ouders + school, noodzaak werken tussen 19-23 door kind van <7 jaar, RI&E)
- Voorlichting aan de ouders. Hoe zijn de ouders voorgelicht? Niet alleen voor de arbeid maar ook tijdens de arbeid. Is er stilgestaan bij het feit dat ouders het kind uit de productie mogen halen indien naar het oordeel van de ouders de veiligheid van het kind in gevaar komt of er nadelige invloed is op de lichamelijke of geestelijke ontwikkeling van het kind.
- Auditie, selectie en repetitie. Hoe zijn die georganiseerd? De normen m.b.t. de arbeids- en rusttijden worden niet overschreden?
- Kinderbegeleiding. Hoe is deze georganiseerd? Is er sprake van adequate kinderbegeleiding? De begeleiding moet onder meer afgestemd zijn op de soort arbeid en het kind, en de begeleider moet deskundig zijn en kunnen ingrijpen in de arbeid, ook wanneer dit strijdig is met de productie. De werkgever dient bij de aanvraag ontheffing een recente verklaring omtrent het gedrag (VOG) te kunnen overleggen van de begeleider.

C. Welke arbeidsrisico's zijn er?

In het webformulier zijn een aantal risico's benoemd waar de werkgever aangeeft of er sprake is van dergelijke risico's. Indien er sprake is van één of meer risico's dan dient daar nader onderzoek naar te worden gedaan door Inspectie SZW. De werkgever dient tevens aan te geven hoe hij aanwezige risico's beheerst.

Gevaarlijke stoffen

In het algemeen verstaan we onder een gevaarlijke stof een stof die kan leiden tot gezondheidsschade bij iedereen die op de werkplek met deze stof in aanraking komt. Alle stoffen en producten die in het kader van de Wet milieugevaarlijke stoffen zijn geëtiketteerd, worden minimaal beschouwd als gevaarlijk. Een gevaarlijke stof kan een bestanddeel zijn van een product, bijvoorbeeld van een lijm, verf of schoonmaakmiddel. Veelal is het product dan ook geëtiketteerd als gevaarlijk. Gevaarlijke stoffen hoeven geen 'chemische' stoffen te zijn. Ook micro-organismen (zoals schimmels en bacteriën) en bijvoorbeeld meelstof kunnen gevaarlijk zijn voor de gezondheid. Tijdens het werk kunnen ook gevaarlijke stoffen ontstaan. Voorbeelden hiervan zijn: lasrook en allerlei soorten stof (bijvoorbeeld houtstof en sloopstof). Gevaarlijke stoffen kunnen zowel gassen, vloeistoffen als vaste stoffen zijn.

Mochten er vragen zijn omtrent gevaarlijke stoffen welke niet kunnen worden beantwoord met de informatie op DIWI dan worden deze vragen via de ATW-specialist uitgezet bij vakgroep AHCV&KEW (Arbeidshygiëne & Chemische Veiligheid & KEW) van het EC.

Geluidsniveau boven 85db(A)

Naast een geluidsniveau boven de 85 db(A) omvat het risico ook een piekgeluidsdruk van 140 Pa of hoger. Bij het bepalen van de dagelijkse dosis geluid gaat de Arboret uit van een werkdag met 8 uur per dag. Blootstelling van kinderen aan een geluidsniveau boven de 85 dB(A) of een piekgeluidsdruk van 140 Pa of hoger is wettelijk niet toegestaan. Omdat kinderen geen gebruik mogen maken van persoonlijke beschermingsmiddelen moet de werkgever bronmaatregelen treffen. Het actieniveau voor de werkgever om schadelijk geluid tegen te gaan ligt bij het niveau boven de 80 dB(A).

Bedienen arbeidsmiddel

Het betreft hier het bedienen van (mobiele) arbeidsmiddelen met een eigen aandrijving (geen handmatig aangedreven (mobiele) arbeidsmiddelen). Onder arbeidsmiddel wordt verstaan: alle apparaten, machines, gereedschappen en installaties die op de arbeidsplaats worden gebruikt.

Emotionele (over)belasting

Als gevolg van emotionele en/of mentale druk die kan voortvloeien uit het (neven)onderwerp, social media, (grof)taalgebruik, arbeid die niet aansluit bij het leeftijdsniveau, verlies van een dierbare, het wedstrijdelement, het werken onder tijdsdruk etc. Het kan nodig zijn een deskundige de arbeid op emotionele (over)belasting te laten beoordelen, hoe dit het selectieproces van het kind/ de kinderen beïnvloedt en welke beheersmaatregelen passend zijn.

Fysieke (over)belasting

Overbelasting van het lichaam kan op verschillende manieren en in vele verschillende situaties ontstaan. Er kan sprake zijn van een abrupte overbelasting door bijvoorbeeld een te groot gewicht te tillen of een ongecontroleerde beweging, maar er kan ook spraken zijn van een overbelasting door een langdurige eenzijdige belasting. In de Nadere regeling kinderarbeid is

opgenomen dat het tillen van lasten boven de 10 kilogram en het duwen en trekken van voorwerpen waarbij meer dan 20 kilogram kracht nodig is niet zijn toegestaan.

Branden/elektrocucie/bevriezing

Brandgevaarlijk werk is werk waarbij vuur, hoge temperaturen of vonkvorming kan optreden. Risico op bevriezen kan zich onder andere voordoen bij het gebruik van droogijs of koolzuursneeuw of het werken in koude weersomstandigheden.

Knellen/pletten

Het risico dat lichaamsdelen geraakt of meegetrokken worden door bijvoorbeeld bewegende delen van een (mobiel)werkmiddel, het verkeerd gebruik van een (mobiel) werkmiddel of getroffen worden door (om)vallende voorwerpen met lichamelijk letsel tot gevolg.

Snijden

Onder dit risico wordt ook verstaan bijt- en/of prikrisico's.

Vallen

Valgevaar ontstaat wanneer er gewerkt wordt bij een hoogteverschil. Naarmate het hoogteverschil toeneemt neemt de kans op (ernstig) lichamelijk letsel toe. In ieder geval moeten bij een hoogte vanaf 2,5 meter maatregelen worden getroffen, maar ook daaronder is het noodzakelijk dat er maatregelen getroffen worden indien er sprake is van risicoverhogende omstandigheden. Omdat kinderen geen gebruik mogen maken van persoonlijke beschermingsmiddelen zoals valbeveiliging moet men collectieve maatregelen treffen om dit risico tegen te gaan. Valgevaar kan zich ook voordoen bij gebruik van een werkmiddel, zoals een ladder of een steiger.

Bedwelming/verstikking

Risico op verstikking ontstaat door een tekort aan zuurstof. Dit tekort kan op diverse manieren in ruimten ontstaan door bijvoorbeeld chemische of biologische reacties of het gebruik van inerte gassen. Het risico kan zich bijvoorbeeld voordoen bij het toepassen van rook-, nevel- of mist-effecten (ademnood raken of ontstaan van allergische reacties) of in een ruimte die slecht geventileerd is/wordt.

D. Welke maatregelen zijn er genomen om deze risico's te beperken?

De genoemde maatregelen worden door de arbeidsinspecteur getoetst. Ter plaatse wordt bekeken of door de genomen maatregelen de arbeidsrisico's kunnen wegnemen of in voldoende mate kunnen worden beperkt.

Handhaving

Boeterapport

Als geconcludeerd wordt dat voor de artistieke arbeid die door kinderen tot 13 jaar is verricht geen ontheffing is verleend dan wordt er een boeterapport opgemaakt tegen de verantwoordelijke personen zoals bedoeld in artikel 3:1 ATW dus zowel tegen de werkgever als de wettelijk vertegenwoordiger(s). In het boeterapport moet daarbij worden aangegeven of er wel of niet een ontheffing zou zijn verleend als deze zou zijn aangevraagd.

Het opmaken van een boeterapport tegen de verantwoordelijke personen geldt tevens voor de situatie waarbij wel een ontheffing is verleend maar de feitelijke werkzaamheden afwijken van de werkzaamheden waarvoor ontheffing is gegeven.

Waarschuwing

In de beleidsregels en de ontheffing zijn voorwaarden opgenomen.

Wat zijn voorwaarden?

Voorwaarden zijn zodanige regels dat als daar niet aan wordt voldaan de arbeid niet toegestaan is. Houdt een werkgever zich niet aan de voorwaarden dan kan een handhavinginstrument worden ingezet. Dit kan een boeterapport of een waarschuwing zijn.

Wanneer geven we een waarschuwing?

De vuistregel is dat als de praktijk afwijkt van de ontheffing en er is geen sprake van een ODB dan geven we in eerste instantie een waarschuwing.

De waarschuwing kan betrekking hebben op:

- Rusttijd
- Zondagsarbeid
- Arbeidstijd

- Weeknorm
- Nachtarbeid
- Pauze
- Begeleiding
- Adres
- Jaarnorm
- Zomervakantie

Bijzondere onderwerpen:

- Voorlichting
- Zorgverplichting arbeidsomstandigheden

Is er sprake van een schending van een van deze punten en er is geen sprake van een ODB dan wordt een waarschuwingsbrief (zie voorbeeld bijlage 2 bij IW A1385 op DIWI) opgemaakt op grond van artikel 3:3 lid 2 Atw.

Zie voor feitnummers en handhavingsinstrumenten pagina 19 en verder van deze BIM.

Bijvoorbeeld:

- Afwijking arbeidstijd: De arbeidstijd genoemd in de ontheffing is van 11:00 tot 13:00 uur. Indien wordt geconstateerd dat er van 13:00 tot 15:00 uur arbeid wordt verricht dan is dat niet conform de aanvraag. Maar omdat er geen sprake is van een ODB (overtreding direct boete) wordt een waarschuwing gegeven. Indien er wel sprake is van een ODB (bijv. arbeid na 23:00 uur) dan wordt een boeterapport opgemaakt.
- Afwijking van de rusttijd: Indien de rusttijd onvoldoende is maar er is geen sprake van ODB dan wordt er een waarschuwing gegeven.
- Pauze: Indien de inspecteur constateert dat er geen pauze of te laat pauze wordt genoten dan wordt een waarschuwing gegeven.
- Voorlichting: Volgens 3:4 Atw zorgt de werkgever er voor dat de ouder/verzorger doeltreffend wordt voorgelicht. Constateert de inspecteur dat de voorlichting onvoldoende of in het geheel niet is gegeven dan kan er een waarschuwing worden gegeven.
- Begeleiding: Op de locatie blijkt dat het kind begeleid wordt door een stagiair van 16 jaar of dat een deskundige kindbegeleider geen geldige VOG heeft overlegd met de producent. Beide situaties zijn aanleiding om een waarschuwing te geven.

Staken van de arbeid

Wanneer verboden kinderarbeid wordt geconstateerd of wanneer uit diverse bewijsmiddelen blijkt dat de die verboden kinderarbeid op zeer korte termijn uitgevoerd gaat worden, kan de inspecteur de arbeid van dat specifieke kind op dat moment staken.

De inspecteur verstuurt vervolgens een brief "staken van de arbeid kinderarbeid".

Indien het een heterdaad situatie betreft wordt tevens een boeterapport opgemaakt op artikel 3:2 lid 1 Atw "verboden kinderarbeid".

Wanneer het bevel tot staken genegeerd wordt is dit aanleiding voor het opmaken van een proces verbaal.

Hieronder zijn de mogelijke **feitnummers voor reguliere arbeid en stages/praktijkonderwijs** opgenomen en bijbehorende handhavinginstrumenten.

Feitnummers met deze kleur hebben betrekking op stage of praktijkonderwijs met een partiële vrijstelling van de leerplicht (praktijkleerlingen), naast en in samenhang met het onderwijs. Voor de niet genoemde feitnummers raadpleeg de Kennisbank in DIWI.

Feitnummer	Omschrijving	Instrument
B10360101	Nadere voorschriften in RI&E voor jeugdige werknemers. Voorschriften hebben betrekking op: leeftijd, specifieke gevaren op gebied van arbeidsomstandigheden, uitrusting en inrichting arbeidsplaats, aard en duur blootstelling biologische agentia, keuze en gebruik arbeidsmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen, opleidingsniveau van de jeugdige en te geven voorlichting	WS, termijn 3 maanden
B10370101 B10370201	Adequaat deskundig toezicht op jeugdige (<18) werknemers Ontbreken van deskundig toezicht waardoor arbeid door jeugdigen (<18) niet is toegestaan	ODB (geen voorlichting, instructie, toezicht), of eis, termijn 1 maand (onvoldoende voorlichting, instructie, toezicht)
W080501	Bijzondere aandacht voor voorlichting en instructie aan jeugdige werknemers	
ARTW302010	Kinderarbeid door kinderen van 12 jaar of jonger, en/of door kinderen van 13,14,15 jaar die werkzaamheden doen die zij niet mogen verrichten	ODB (werkgever en wettelijk vertegenwoordiger)
ARTW302041	Verantwoordelijke persoon heeft er niet voor gezorgd dat de nadere regels gesteld voor arbeid naast- en in samenhang met het onderwijs, verricht door een <u>kind van 14 jaar of ouder</u> , worden nageleefd: - geen arbeid van lichte aard EN gevaarlijke situatie; - geen arbeid van lichte aard MAAR geen gevaarlijke situatie	ODB (werkgever en wettelijk vertegenwoordiger): - kind <24 uur onafgebroken rust in aaneengesloten tijdruimte van 7x24 uren; - arbeid tussen 21-06 uur; <12 uur onafgebroken rust in aaneengesloten tijdruimte van 24 uren; - >10 uur per dienst; - >45 uur per week Anders dan hiervoor: OO: WS, termijn onmiddellijk : ODB : OO:WS, termijn onmiddellijk
ARTW302042a	Verantwoordelijke persoon heeft er niet voor gezorgd dat de nadere regels gesteld voor niet-industriële arbeid van lichte aard tijdens een <u>schoolweek</u> verricht door een <u>kind van 13 of 14 jaar</u> worden nageleefd	ODB: - kind <24 uur onafgebroken rust in aaneengesloten tijdruimte van 7x24 uren; - arbeid tussen 21-06 uur; - <12 uur onafgebroken rust in aaneengesloten tijdruimte van 24 uren; - >10 uur per dienst; - >45 uur per week.
ARTW302042b	Verantwoordelijke persoon heeft er niet voor gezorgd dat de nadere regels gesteld voor niet-industriële arbeid van lichte aard tijdens een <u>schoolweek</u> verricht door een <u>kind van 15 jaar</u> worden nageleefd	
ARTW302043a	Verantwoordelijke persoon heeft er niet voor gezorgd dat de nadere regels gesteld voor niet-industriële arbeid van lichte aard tijdens een <u>vakantieweek</u> verricht door een <u>kind van 13 of 14 jaar</u> worden nageleefd	
ARTW302043b	Verantwoordelijke persoon heeft er niet voor gezorgd dat de nadere regels gesteld voor niet-industriële arbeid van lichte aard tijdens een	

	<u>vakantieweek</u> verricht door een <u>kind van 15 jaar</u> worden nageleefd	
ARTW302048a	Verantwoordelijke persoon heeft er niet voor gezorgd dat de nadere regels gesteld voor niet-industriële arbeid van lichte aard verricht in het kader van een <u>maatschappelijke stage</u> , tijdens een <u>schoolweek</u> door een <u>kind van 13 of 14 jaar</u> worden nageleefd	Zie ARTW302041
ARTW302048b	Verantwoordelijke persoon heeft er niet voor gezorgd dat de nadere regels gesteld voor niet-industriële arbeid van lichte aard verricht in het kader van een <u>maatschappelijke stage</u> , tijdens een <u>schoolweek</u> door een <u>kind van 15 jaar</u> worden nageleefd	Zie ARTW302041
ARTW302049a	Verantwoordelijke persoon heeft er niet voor gezorgd dat de nadere regels gesteld voor niet-industriële arbeid van lichte aard verricht in het kader van een <u>maatschappelijke stage</u> , tijdens een <u>vakantieweek</u> door een <u>kind van 13 of 14 jaar</u> worden nageleefd	Zie ARTW302041
ARTW302049b	Verantwoordelijke persoon heeft er niet voor gezorgd dat de nadere regels gesteld voor niet-industriële arbeid van lichte aard verricht in het kader van een <u>maatschappelijke stage</u> , tijdens een <u>vakantieweek</u> door een <u>kind van 15 jaar</u> worden nageleefd	Zie ARTW302041
ARTW505010	Werkgever heeft er niet voor gezorgd dat de <u>jeugdige</u> werknemer een onafgebroken rusttijd heeft van ten minste 36 uren in elke aaneengesloten periode van 7 maal 24 uren	ODB: <24 uur onafgebroken rust in aaneengesloten tijdruimte van 7x24 uren. Anders dan hiervoor: OO: WS, termijn onmiddellijk
ARTW507010	Werkgever heeft er niet voor gezorgd dat de <u>jeugdige</u> werknemer ten hoogste 9 uren per dienst arbeid heeft verricht	ODB: >12 uur arbeid per dienst. Anders dan hiervoor: OO: WS, termijn onmiddellijk
ARTW5015070	Werkgever heeft er niet voor gezorgd dat de <u>jeugdige</u> werknemer geen arbeid verricht in strijd met de regels in het samenloopartikel	ODB: - <10 uur onafgebroken rust in aaneengesloten tijdruimte van 24 uren; - >12 uur arbeid per dienst
ARTW503010	Werkgever heeft er niet voor gezorgd dat de <u>jeugdige</u> werknemer een onafgebroken rusttijd heeft van ten minste 12 uren in elke aaneengesloten periode van 24 uren	ODB: <10 uur onafgebroken rust in aaneengesloten tijdruimte van 24 uren Anders dan hiervoor: OO: WS, termijn onmiddellijk
ARTW503011	Werkgever heeft er niet voor gezorgd dat in de onafgebroken rusttijd van de <u>jeugdige</u> werknemer de uren tussen 23.00 en 06.00 uur begrepen zijn	ODB: arbeid tussen 0.00 en 06.00 uur. Anders dan hiervoor: OO: WS, termijn onmiddellijk

Kind : persoon beneden de 16 jaar (ATW)
Jeugdige : persoon van 16 of 17 jaar (ATW)
Jeugdige : persoon beneden de 18 jaar (Arbobesluit)

Feitnummers artistieke arbeid kinderen tot en met 12 jaar

Feitnummer	Omschrijving	Instrument
ARTW302010	Kinderarbeid 12 jaar of jonger	ODB (werkgever en wettelijk vertegenwoordiger)
ARTW302010	Ontbreken van een ontheffing indien deze kan worden verleend (arbeid goedgekeurd, kind niet aangemeld. Eenmalig! Moet echt "per ongeluk" zijn)	OO: WS, termijn onmiddellijk

ARTW302010	Het gebruiken van een ontheffing die op grond van onjuiste/onvolledige gegevens is verkregen	ODB
ARTW303020	Ontheffing naleven voorschriften	OO: WS, termijn onmiddellijk
ARTW304000	Onvoldoende voorlichting	OO: WS, termijn onmiddellijk
ARTW305010	Zorgverplichting arbeidsomstandigheden	OO: eis, termijn onmiddellijk